

Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku na rzecz osób bezrobotnych w ramach projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko”

Plan pracy

W rozdziale pierwszym dokonano przeglądu definicji bezrobocia, marginalizacji i wykluczenia społecznego w świetle literatury naukowej, jak też scharakteryzowano rodzaje bezrobocia, jego przyczyny i skutki oraz regulacje prawne skierowane na wsparcie i aktywizację osób bezrobotnych.

Drugi rozdział przedstawia charakterystykę funduszy unijnych, ich umocowanie w regulacjach prawnych oraz ich rolę w wyrównywaniu poziomu gospodarczego w państwach członkowskich. W tym też rozdziale opisano sytuację Polski jako beneficjenta pomocy unijnej.

Rozdział trzeci zawiera cel pracy, przedstawia przedmiot badań oraz problemy i hipotezę badawczą. Charakteryzuje narzędzia i metody badawcze oraz środowisko lokalne – gminę Bukowsko i działający na jej terenie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W rozdziale czwartym zbadano, jakie działania zostały podjęte przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku w ramach projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko” na rzecz swoich klientów dotkniętych bezrobociem i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Problem bezrobocia w świetle literatury

Zjawisko bezrobocia można zaliczyć do głównych problemów współczesnego świata, określane jest również jako „masowe zagrożenie społeczne”¹. Bezrobocie nie tylko wpływa na standard życia, ale decyduje również o nastrojach społecznych. Rosnące bezrobocie wywołuje poważne skutki, obok których nie można przejść obojętnie choćby ze względu na to, że jest ono oceniane jako klęska społeczna. Skutki bezrobocia są dotkliwe nie tylko samych bezrobotnych i ich rodzin, ale również dla całego społeczeństwa. Są nimi koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystane zdolności do pracy i umiejętności osób bezrobotnych, poczucie zagrożenia utratą pracy ludzi zatrudnionych. Najbardziej niepokoi fakt, że dotyka ono w szczególności sposób ludzi młodych².

Dlatego też zdefiniowanie bezrobocia nie jest zadaniem łatwym. E. Kwiatkowski określa bezrobocie jako brak pracy zarobkowej wśród osób będących w określonym przedziale wiekowym, wyznaczonym przez dolną i górną granicę wieku produkcyjnego, które są zdolne i gotowe do pracy oraz tej pracy poszukują³.

M. Kobaj uważa, że bezrobocie jest zaprzeczeniem zatrudnienia. Oznacza ono przesunięcie zasobów pracy ze sfery wytwarzania do sfery bierności zawodowej⁴.

Fundusze Unijne i ich rola w wyrównaniu poziomu gospodarczego i funkcjonowania społecznego w państwach członkowskich

Wejście Polski do Unii Europejskiej stworzyło możliwość pozyskania dodatkowych znacznych kwot na rozwój zasobów ludzkich z Europejskich Funduszy Unijnych.

---

¹ T. Borowski, A. S. Marcinowski, *Bezrobocie w perspektywie socjologicznej*, [w:] T. Borowski (red.), *Socjologia bezrobocia*, Katowice 1999, s. 25.

² J. Mariański, *Kościół wobec bezrobocia*, „Saeculum Christianum” 1999, nr 1, s. 179–180.

³ E. Kwiatkowski, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Warszawa 2002, s. 20.

⁴ M. Kobaj, *Jaki program przeciwdziałania bezrobociu?* [w:] E. Frątczak (red.), *Bezrobocie – wyzwanie dla polskiej gospodarki*, Warszawa 1993, s. 467.

Obecnie ośrodki pomocy społecznej mają możliwość realizowania projektów systemowych, których głównym celem jest rozwój oraz upowszechnianie aktywnej integracji i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Założenia metodologiczne badań własnych

Celem poznawczym niniejszej pracy jest ustalenie jak kształtuje się działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku na rzecz klientów dotkniętych problemem bezrobocia.

Celem teoretycznym zaś jest dokonanie syntezy literatury odnoszącej się do problemu bezrobocia, osób bezrobotnych, a także funkcjonowania funduszy unijnych.

Celem praktycznym jest zbadanie jakie działania podjął Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku na rzecz osób bezrobotnych w ramach realizowanego projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko”.

Przedmiotem niniejszej pracy jest działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku na rzecz klientów dotkniętych problemem bezrobocia, zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W podjętych badaniach głównym problemem było zbadanie jak kształtuje się działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bukowsku na rzecz osób bezrobotnych w ramach projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko”.

Powyższy problem został następnie poddany starannej analizie. Oto problemy szczegółowe:

1. Co było celem projektu?
2. Jakie przewidziano kryteria rekrutacji?
3. Jakie osoby stanowiły grupę docelową?
4. Jakie zadania zostały zrealizowane w ramach aktywnej integracji?
5. Jak zarządzano projektem?
6. Jakie zostały osiągnięte rezultaty projektu?

Hipoteza główna: Należy przypuszczać, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bukowsku podejmuje wiele działań na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie i wykorzystuje do tego celu wszelkie środki w ramach obowiązującego prawa.

Zmienna niezależna główna: działalność GOPS w Bukowsku na rzecz osób bezrobotnych w ramach projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko”. Technika wykorzystaną w pracy jest badanie dokumentów. Dla przedstawienia pełnego obrazu pracy wykorzystano metodę monografii problemu.

Gmina Bukowsko, położona jest na południowy zachód od Sannoka, na terenie powiatu sanockiego w województwie podkarpackim. Granice gminy obejmują 17 miejscowości, w których zamieszkuje łącznie 5 579 mieszkańców. Część gminy stanowią tereny popegeerowskie, z całym klasycznym bagażem problemów zdiagnozowanych na tych terenach w skali kraju. Dla części osób, które nie mają stałej pracy rozwiązaniem jest podejmowanie prac sezonowych. Oferty pracy w zdecydowanej części adresowane są do mężczyzn i wymagają odpowiedniej siły fizycznej (branża budowlana, przetwórstwo drewna). Kobiety z racji stereotypowych w środowisku wiejskim wyobrażeń często skazane są wyłącznie na opiekę nad osobami zależnymi i nie mają okazji polepszyć swego stanu materialnego i społecznego. Po zakończeniu edukacji pozostają w domu, nie podejmując pracy zawodowej, nie posiadają tym samym doświadczenia zawodowego.

Odpowiedzią na te problemy jest projekt systemowy „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko”⁵.

Prezentacja wyników badań własnych

Założeniem projektu było wsparcie osób w przewyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej i umożliwienie im samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Podstawowym zadaniem projektu

---

⁵ Wniosek o dofinansowanie projektu Program Operacyjny Kapitał Ludzki, s. 1.

była skuteczna aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i zatrudnionych w rolnictwie, a w szczególności kobiet⁶.

Celem głównym projektu było „Wzrost aktywności społeczno-zawodowej u 26 osób (25 kobiet i 1 mężczyzna) zamieszkujących na terenie gminy Bukowsko od 01.01.2013–31.03.2015”⁷.

Celami szczegółowymi projektu było⁸:

1. Poprawa sytuacji materialnej u 26 osób (25 K i 1 M) mieszkańców gminy Bukowsko objętych wsparciem w projekcie;
2. Podniesienie kwalifikacji o charakterze zawodowym u 26 uczestników projektu mieszkańców gminy Bukowsko;
3. Zwiększenie skuteczności pracy socjalnej wobec 26 uczestników projektu (25 K i 1 M) mieszkańców gminy Bukowsko.

Kryteria rekrutacji:

- osoba korzystająca ze środków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- wiek aktywności zawodowej (16–64 r. ż.);
- chętna do wzięcia udziału w projekcie;
- legitymująca się co najmniej wykształceniem podstawowym;
- zagrożona wykluczeniem społecznym.

Objęcie wsparciem małej grupy docelowej miało pozwolić na podjęcie bardziej skutecznych działań, umożliwić dokładne i indywidualne rozeznanie problemów u tych osób i udzielenie im stosownej pomocy.

Projekt przewidział wsparcie dla 26 osób, w tym 25 kobiet (96%) i 1 mężczyzny (4%) z Gminy Bukowsko, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

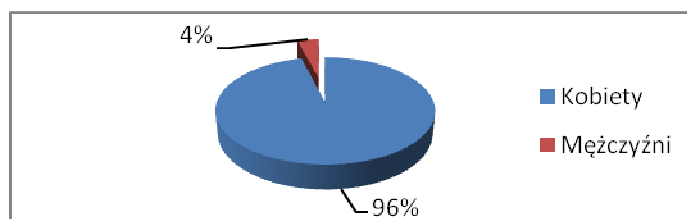
---

⁶ Wniosek o dofinansowanie projektu Program Operacyjny Kapitał Ludzki, s. 4.

⁷ Tamże.

⁸ Wniosek o dofinansowanie projektu Program Operacyjny Kapitał Ludzki, s. 4.

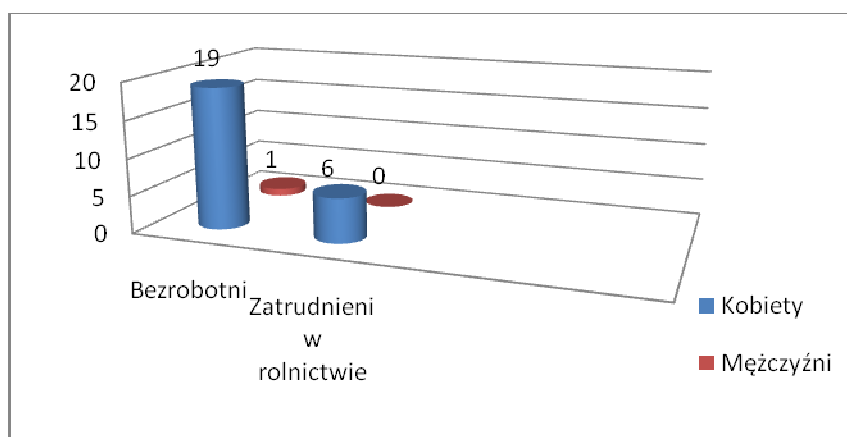
Wykres 1. Płeć uczestników projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety rekrutacyjnej.

W projekcie uczestniczyły osoby bezrobotne zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w wieku aktywności zawodowej zagrożone wykluczeniem społecznym i osoby zatrudnione w rolnictwie. Wśród uczestników projektu 73% (19 osób) posiadało status osoby bezrobotnej – kobiety i 4% (1 osoba) mężczyźni, natomiast 23% (6 osób – kobiety) to osoby zatrudnione w rolnictwie.

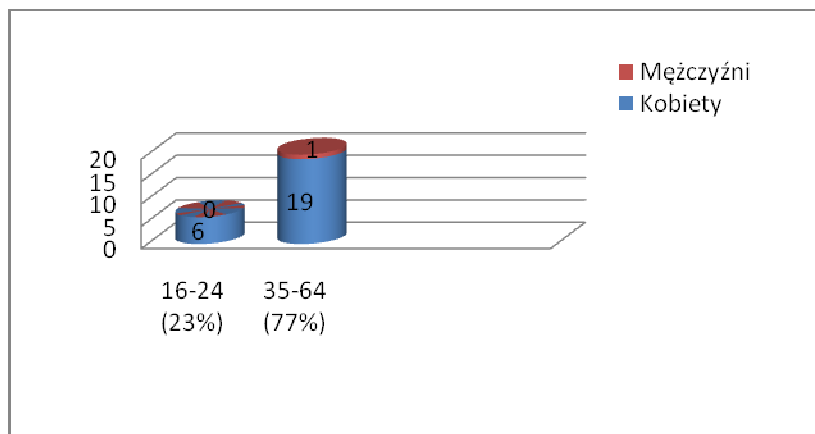
Wykres 2. Status uczestników projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety rekrutacyjnej.

Najliczniejszą grupę uczestników stanowiły osoby w wieku 35–64 lat (77% uczestników projektu – 20 osób, w tym 19 kobiet i 1 mężczyzna), a 23% uczestników projektu (6 osób – kobiety) to osoby w wieku 16–24 lat.

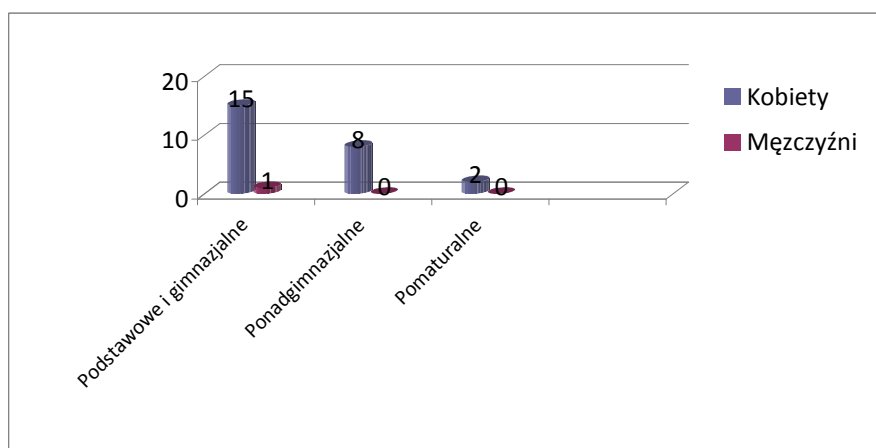
Wykres 3. Wiek uczestników projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety rekrutacyjnej.

Wykształcenie podstawowe i gimnazjalne posiadało 61% uczestników (16 osób – 15 kobiet i 1 mężczyzna), 31% (8 osób) wykształcenie ponadgimnazjalne – kobiety, a jedynie 8% uczestników (2 osoby – również kobiety) wykształcenie pomaturalne.

Wykres 4. Wykształcenie uczestników projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety rekrutacyjnej.

Zadania zostały zrealizowane w ramach kontraktów socjalnych, które obejmują aktywną integrację, pracę socjalną oraz zasiłki wypłacane zgodnie z ustawą o pomocy społecznej i pomoc w naturze. Każdy uczestnik został objęty co najmniej trzema instrumentami aktywnej integracji. Uczestnicy projektu w ramach szkolenia mieli zapewnione obiady, zwrot kosztów dojazdów, materiały szkoleniowe, skierowania i sfinansowania badań profilaktycznych i specjalistycznych, opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne. Na zakończenie każdy uczestnik uzyskał certyfikat i zaświadczenie o ukończeniu kursu.

W projekcie zaplanowano realizację następujących działań: pracę socjalną, trening pracy, indywidualne i grupowe warsztaty z doradcą zawodowym, szkolenia zawodowe, trening kompetencji podstawowych, staże, wsparcie finansowe w postaci zasiłku celowego.

Działania te miały na celu podniesienie kwalifikacji o charakterze zawodowym i edukacyjnym u 26 mieszkańców Gminy Bukowsko. Drugim elementem projektu było zwiększenie skuteczności pracy socjalnej. W ramach tego zadania realizowano monitoring sytuacji, postaw uczestników projektu i ich rodzin. Głównym celem było wzmocnienie oraz stworzenie warunków sprzyjających odzyskaniu zdolności do funkcjonowania na rynku pracy.

Praca ta zakładała realizację następujących celów:

- zmianę postawy wobec własnego bezrobocia;
- zdobycie zdolności adaptacyjnych w środowisku pracy i środowisku sąsiedzkim;
- wzrost własnych umiejętności interpersonalnych i zawodowych;
- wzrost samooceny;
- wzrost odpowiedzialności;
- samodzielność w rozwiązywaniu własnych problemów.

Kursy, szkolenia i konsultacje dla uczestników projektu: „Kucharz – dietetyk – ciastkarz – cukiernik”, „Sprzedawca z obsługą kas fiskalnych”, „Księgowość małych firm”, „Kurs komputerowy”,

zostały poprzedzone indywidualnymi konsultacjami z doradcą zawodowym. Było to indywidualne doradztwo zawodowe (3h dydaktyczne). Celem konsultacji była pomoc uczestnikom w wyborze kursów, określenie ścieżki zawodowej zgodnej z predyspozycjami, stanem zdrowia, udzielenie porad dotyczących dokumentacji aplikacyjnej oraz pomoc w przygotowaniu do rozmów kwalifikacyjnych.

Tabela 1. Rezultaty projektu

Cel główny projektu	Wskaźnik pomiaru celu	Wartość docelowa wskaźnika		
		Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Wzrost aktywności społeczno-zawodowej 26 osób (25K i 1M) zamieszkującym na terenie gminy Bukowsko od 01.01.2013 do 31.03.2015	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji	25	1	26
	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej z terenów wiejskich, którzy zakończyli udział w projektach dotyczących aktywnej integracji	25	1	26
	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej objętych kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów	25	1	26

Cele szczegółowe projektu	Wskaźnik pomiaru celu	Wartość docelowa wskaźnika		
		Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
Poprawa sytuacji materialnej u 26 osób (25K i 1M) mieszkańców gminy Bukowsko objętych wsparciem w projekcie do 31.03.2015	Liczba uczestników projektu, którzy otrzymali zasiłki celowe	25	1	26
Podniesienie kwalifikacji o charakterze zawodowym i edukacyjnym u 26 uczestników projektu mieszkańców gminy Bukowsko (25K i 1M) do 31.03.2015	Liczba osób, które ukończyły trening pracy w zakresie aktywnego poszukiwania pracy	18	1	19
	Liczba osób, które uczestniczyły w kursie komputerowym	14	1	15
	Liczba osób, które uzyskały kompetencje zawodowe poprzez ukończenie szkolenia zawodowego	25	1	26
	Liczba osób, które uzupełniły swoje wykształcenie	1	0	1
	Liczba osób, które odbyły staż umożliwiający nabycie doświadczenia zawodowego	4	0	4
Zwiększenie skuteczności pracy socjalnej wobec 26 uczestników projektu	Liczba osób objętych pracą socjalną	25	1	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu sporządzonego przez koordynatora projektu.

Prezentacja wyników badań własnych

Wśród uczestników przeprowadzono ankiety:

Ankieta 1 – przeprowadzono na początku trwania projektu, ankieta 2 – na zakończenie projektu. Celem przeprowadzonego

badania było otrzymanie informacji dotyczącej zauważalnych zmian w zachowaniach społecznych i zawodowych beneficjentów po ukończeniu realizacji projektu.

Wyniki ankiet:

- należy stwierdzić, że nastąpił znaczny wzrost umiejętności zawodowych;
- nastąpił wzrost oceny potencjału zawodowego;
- wzrosła liczba osób, które uważają się za zdolne do wprowadzenia zmian we własnym życiu;
- po ukończonym uczestnictwie w projekcie postawy uczestników projektu dotyczące wpływu na własne życie nie uległy zmianie;
- u podopiecznych wzrosła motywacja w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, ponieważ 16 ankietowanych stwierdziło, że warto być kreatywnym i doskonalić swoje kwalifikacje zawodowe;
- u ankietowanych nastąpił wzrost odpowiedzialności za swoją karierę zawodową;
- respondenci zapytani o umiejętności w poszukiwaniu pracy, na koniec trwania projektu najbardziej popularną odpowiedzią była umiejętność opowiedzenia o sobie i swoich celach w życiu;
- przeprowadzona ankieta pozwala stwierdzić, że u uczestników wzrosły umiejętności w poszukiwaniu pracy.

Podsumowanie i wnioski końcowe

Wszyscy Uczestnicy Projektu, wzięli udział w realizacji projektu, by nabyć nowe umiejętności i kwalifikacje zawodowe, które przyczynią się do poprawy ich sytuacji życiowej.

Z analizy ankiet ewaluacyjnych wynika, że:

- projekt pozytywnie wpłynął na zwiększenie ambicji zawodowych i społecznych uczestników;
- respondenci w dalszym ciągu chcą podnosić swoje umiejętności oraz wzrasta im wiara we własne siły;

- po zakończonym projekcie posiadają wyższą samoocenę i chęć podnoszenia własnych kwalifikacji;
- wśród uczestników wzrosły umiejętności niezbędne do poprawy ich funkcjonowania na rynku pracy.

Uczestnicy dzięki udziałowi w projekcie stawiają na podwyższenie umiejętności precyzowania własnych celów życiowych, a także wysoki poziom motywacji do doskonalenia zawodowego. Dodatkowo sam fakt, że wsparcie w ramach projektu jest finansowane ze środków UE wpływa pośrednio na lepszy poziom życia i podnoszenie kwalifikacji uczestników, bez którego, takie wsparcie nie byłoby możliwe. W porównaniu do instytucji rynku pracy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wziął pod uwagę wszystkie problemy jednostki, a nie tylko brak pracy. Działania nakierowane były na podnoszenie motywacji do podjęcia zatrudnienia. Zatrudnienie znalazło 11 osób.

Podsumowując należy stwierdzić, że wszelkie działania podjęte w ramach realizacji projektu „Czas na aktywność w Gminie Bukowsko” w znacznym stopniu przyczyniły się do wzrostu szans uczestników projektu na powrót na rynek pracy, tym samym na poprawę ich sytuacji życiowych. Udział w projekcie z pewnością przyniósł korzyści osobom i ich rodzinom.